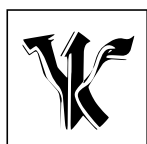

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПУБЛІЧНЕ УРЯДУВАННЯ PUBLIC MANAGEMENT

№ 1 (34) – квітень 2023

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Публічне урядування
Свідоцтво KB 21596-11496 P
Видається з листопада 2015 року
Періодичність: 1 раз на квартал + 1 на рік
Друкується за рішенням Вченої ради
Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 26.04.2023)
Видання є таким, що реферується в міжнародних
та вітчизняних наукометричних базах:
Index Copernicus, ResearchBib,
Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography,
Google Scholar, “Україніка наукова”, “Джерело”.
Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України
від 07.11.2018 № 1218 збірник “Публічне урядування”
внесено до Списку друкованих періодичних видань,
що включаються до Переліку наукових фахових видань
України, яким присвоєно категорію “Б”.
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.
Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат,
цифр несуть автори матеріалів. Редакція залишає за
собою право на незначне редагування і скорочення
(зі збереженням авторського стилю та головних
висновків). Редакція не завжди поділяє думки авторів
та не несе відповідальності за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук — тільки з дозволу редакції.
Адреса редакційної колегії:
ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія
управління персоналом”
вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
Офіційний сайт видання:
www.journals.maup.com.ua/index.php/public-management

Public management
Certificate KB 21596-11496 P
Published from november 2015
Pereodisity: 4 times on a year + one
Published by the decision of Academic council of
Interregional Academy of Personnel Management
(Protocol № 5 from April 26, 2023)
Collection is included to the international
and domestic scientometrics databases Index
Copernicus International, ResearchBib, Turkish Education
Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar,
“Україніка наукова”, “Джерело”.
According to the Order of the Ministry of Education
and Science of Ukraine dated November 7, 2018, № 1218,
the collection “Public management”
is included in the List of printed periodicals, which are included
in the List of scientific professional editions of Ukraine, which
have been assigned the category “B”.
The articles were checked for plagiarism
using the software StrikePlagiarism.com developed
by the Polish company Plagiat.pl.
The authors are responsible for the content,
accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors reserves
the right for a little change and reduction
(with preservation of the author’s style and main
conclusions). Editors can not share the world views of the
authors and are not responsible for the information provided.
Materials filed in the author’s edition.
Reprinting — with the editorial’s permission strictly.
Address of the editorial board:
Interregional Academy of Personnel Management
Str. Frometivska, 2, Kyiv, Ukraine, 03039
Official site:
www.journals.maup.com.ua/index.php/public-management

Публічне урядування : збірник. № 1 (34) — квітень 2023. Київ : ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”, 2023. 100 с.

Агазаде Юсіф

Інноваційні технології публічного управління
для вирішення проблем розвитку сучасних
суспільств.....10

Бурик З. М., Черняхівська В. В.

Механізми публічного маркетингу
в Україні в сучасних умовах.....18

Весельська М. В.

Оцінювання професійної діяльності публічних
службовців України: євроінтеграційний вимір
(досвід Польщі)..... 29

Виноградова Н. В.

Удосконалення інституційного середовища
державно-приватного партнерства у реалізації
пріоритетних проектів соціально-економічного
розвитку на регіональному рівні.....34

Сєдов Г. Ю.

Розвиток механізмів трансформації системи
надання адміністративних послуг в умовах
цифровізації.....41

Сидорчук О. Г., Хомяк С. П.

Проблеми забезпечення економічної безпеки
в Україні: антикорупційний аспект..... 49

Черненко І. О., Близнюк А. С.

Конституційна сутність
громадського контролю
як форми взаємодії публічної влади
та інститутів громадянського суспільства.....58

Шевченко С. В.

Елементи трансформації системи
зайнятості населення в умовах
електронізації публічного управління.....71

Шевчук Р. В.

Державна підтримка розвитку мережі
закладів охорони здоров'я:
зарубіжний досвід.....79

Щурін В.

Нормативно-правове забезпечення співробіт-
ництва України та НАТО в сучасних умовах.....85

Yatsyno O. V.

Organizational mechanism of public
administration
in the field of national security.....92

Беленюк Ж. В.

Сучасний стан сфери фізичного виховання
та спорту України в умовах
військової агресії росії.....100

Агазаде Юсіф,

аспірант, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, aghazadayusif@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-9260-8292>

Agazade Yusif,

Postgraduate Student of the Interregional Academy of Personnel Management, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Frometivska str., 2, aghazadayusif@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-9260-8292>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬСТВ

Анотація. Мета роботи є систематизація наукових підходів до системи функціонування суспільства в сучасному світі та соціального управління. Суспільство, як і держава – феномен стародавній і водночас вельми новий, багато в чому суперечливий і незрозумілий, що потребує міждисциплінарного підходу до розуміння та осмислення. Феномен «суспільство» не є чимось загальним, навпаки його по-різному називають, трактують і пояснюють.

Наукова новизна. Систематизовані суспільства щодо особливостей присутнього в них державного управління, зокрема: суспільство відкрите та закрите; суспільства модернізовані; суспільства класові, безкласові та масові; суспільство постіндустріальне; суспільство глобальне.

Виокремленні особливості основних факторів розвитку сучасних суспільства, зокрема: географічне середовище; характер населення; особливості продуктивної діяльності; ресурсна основа розвитку соціуму; наука, техніка, культура, освіта, ідеологія тощо.

Висновки. У статті виокремленні закони соціального управління. Так, Закон необхідної різноманітності. Чим складніший об'єкт управління, тим складнішим є і орган, який ним керує. Крім того, згідно з цим законом, на об'єкт управління має здійснюватись різноманітність управлінських впливів. Для того, щоб такий закон спрацьовував, необхідно мати якомога ширшу та різноманітнішу інформацію про об'єкт управління. Закон спеціалізації управління. Він потрібний тому, що дуже складними є об'єкти управління. Тут потрібно як вищий професійний рівень управлінців (органів управління), так і предметна спеціалізація, наприклад, у системі держслужби. Закон інтеграції управління. При всій спеціалізації управлінських процесів, існує потреба приведення до спільного знаменника всіх впливів на об'єкт управління. Цього вимагають загальні цілі й завдання, що стоять перед суб'єктом управління, а системою державного управління – перед державою. Закон економії часу. Будь-яка соціальна задача, що вирішується, повинна вирішуватися в оптимальні терміни (але продуктивно, раціонально, переслідуючи досягнення планового кінцевого результату). Закон пріоритетності соціальних цілей. Вибір пріоритетів у демократичних суспільствах завжди здійснюється з урахуванням волі та інтересів народу (громадян), а шляхом їх визначення є референдуми, опитування громадської думки тощо. Звичайно, в основі будь-якої демократичної, гуманної політики завжди були і залишаються інтереси та потреби громадян, пов'язані з умовами їхнього життя. Закон зростаючої суб'єктивності, інтелектуальності в управлінні.

Ключові слова: державне управління, публічне управління, соціальне управління, суспільство, держава, принципи та закономірності соціального управління.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF PUBLIC MANAGEMENT TO SOLVE THE PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF MODERN SOCIETIES

Abstract. The purpose of the work is the systematization of scientific approaches to the system of functioning of society in the modern world and social management. Society, like the state, is an ancient and at the same time very new phenomenon, in many ways contradictory and incomprehensible, which requires an interdisciplinary approach to understanding and comprehension. The phe-

nomenon of “society” is not something general, on the contrary, it is called, interpreted and explained in different ways.

Scientific novelty. Systematized societies with regard to the features of state administration present in them, in particular: open and closed society; societies are modernized; class, classless and mass societies; post-industrial society; society is global.

Specific features of the main factors of the development of modern society, in particular: geographical environment; character of the population; features of productive activity; the resource basis of the development of society; science, technology, culture, education, ideology, etc.

Conclusions. The article highlights the laws of social management. Yes, the Law of Necessary Diversity. The more complex the object of management, the more complex is the body that manages it. In addition, according to this law, the object of management should be subject to a variety of management influences. In order for such a law to work, it is necessary to have the widest and most diverse information about the object of management. The law of management specialization. It is necessary because management objects are very complex. This requires both a higher professional level of managers (management bodies) and subject specialization, for example, in the civil service system. The law of integration of management. With all the specialization of management processes, there is a need to bring all influences on the object of management to a common denominator. This is required by the general goals and tasks facing the subject of management, and by the state management system - before the state. The law of saving time. Any social problem that is being solved must be solved in the optimal time (but productively, rationally, pursuing the achievement of the planned end result). The law of priority of social goals. The selection of priorities in democratic societies is always carried out taking into account the will and interests of the people (citizens), and the means of their determination are referendums, public opinion polls, etc. Of course, the basis of any democratic, humane policy has always been and remains the interests and needs of citizens related to their living conditions. The law of growing subjectivity, intellectuality in management.

Key words: public administration, social administration, society, state, principles and regularities of social administration.

1. Вступ.

Принципові зміни ієрархічної організації владних структур і по вертикалі і по горизонталі в умовах проведення сучасних адміністративної реформи потребують активізації інноваційних можливостей та максимального використання інтелектуальних здібностей суспільства. Це пов'язано з високим рівнем розвитку процесу інформатизації суспільства, та необхідністю широкого використання інтелектуальних здібностей для обробки та продукування потоку управлінської інформації, викликано зростанням конкуренції на ринку надання публічних послуг та посиленням вимог до якості публічного продукту. Нові інноваційні підходи до публічного управління пов'язані з необхідністю удосконалення механізму управління оптимізацією використання ресурсних потенціалів як на макроекономічному так і мікроекономічному рівнях в напрямку покращення умов життєдіяльності та стимулювання суспільного прогресу (Якобчук, 2018).

Сьогодні в Україні основними формами взаємодії громадськості та держави є участь інститутів громадянського суспільства у виробленні та обговоренні політико-управлінських рішень, сприяння наданню громадськими організаціями соціальних послуг населенню, проведення

органами публічної влади моніторингу й аналізу громадської думки, державна фінансова підтримка діяльності організацій «третього сектору», здійснення організаціями громадянського суспільства громадського контролю діяльності органів публічної влади, утворення консультативно-дорадчих та експертних органів тощо (Куйбіда, 2010).

Суспільство, як і держава – феномен стародавній і водночас вельми новий, багато в чому суперечливий і незрозумілий, що потребує міждисциплінарного підходу до розуміння та осмислення.

Феномен «суспільство» не є чимось загальним, навпаки його по-різному називають, трактують і пояснюють.

Будь-яке суспільство має певні ознаки (рис, характеристики), завдяки яким можна глибше зрозуміти його реальну сутність. Виділимо і пояснимо (стисло) особливості цих ознак. Вони такі:

- загальна територія. Це своєрідний та особливий життєвий простір, на якому перебувають (живуть, спілкуються, працюють, відпочивають тощо) люди. Головне – це територія їхніх соціальних контактів, спілкування. Як правило, така територія майже збігається з державними

кордонами країни: їх зміна часто – дуже складний і навіть соціально болісний процес;

- система і цінностей, система культури. Вона формується та функціонує, розвиваючись та доповнюючись, уточнюючись, збагачуючись тисячоліттями життя людей. Саме вона є базисною основою всіх взаємовідносин між людьми, а тому на її основі формується певна інтегруюча сила, потенціал суспільства. Крім того, така система «примушує» громадян дотримуватися суспільно встановлених правил життя, а їх недотримання певним чином карається;

- цілісність, стабільність суспільства. Дійсне, життєздатне суспільство не може бути таким, якщо воно не є єдиним цілим. Навіть маючи різні інтереси, здібності, запити, потреби, ідейні та інші орієнтації, громадяни в цьому суспільстві не можуть почуватися комфортно, якщо вони не дотримуються громадських правил і вимог. Важливо, щоб вони усвідомлювали, що за всієї своєї унікальності та неповторності є членами суспільства, які мають не лише певну систему прав, а й обов'язки;

- здатність підтримувати, розвивати та постійно відновлювати взаємозв'язки у суспільстві, забезпечувати належну стійкість та стабільність функціонування існуючих соціальних утворень. Багато в чому це можливо лише за певного рівня соціальної свідомості членів суспільства, наявності в них об'єктивної потреби у соціальному спілкуванні;

- автономність, саморегуляція та саморозвиток суспільства. Практично будь-яке суспільство розвивається та функціонує без будь-якого спеціального втручання ззовні, тим більше державного. Це наочно підтверджує сучасну діяльність громадянських суспільств.

2. Класифікація суспільств.

Істотного значення, особливо у наш час, набуває класифікація суспільств. Вона дуже широка, тому вкажемо лише ті суспільства, до яких проявляється найбільший науково-практичний інтерес.

Насамперед (хоча й не дуже науково поясненими) суспільства ділять на абстрактні та конкретні. Абстрактним можна назвати суспільство, яке функціонує на певній ієрархії так званих безособистісних статусів і ролей. У сучасній же соціології, політології, інших науках, як правило, йдеться про конкретні суспільства, до яких ми насамперед відносимо: глобальне, безкласове, відкрите та закрите, індустріальне та постіндустріальне, модернізоване, масове, посткомуністичне, суспільство споживання, громадянське суспільство.

У контексті наукової проблематики дамо коротку характеристику тих суспільства, які нас цікавлять саме щодо особливостей присутнього в них державного управління (Лукашевич, 2016):

а) суспільство відкрите та закрите.

Тут треба брати до уваги те, що у відкритому суспільстві (за К. Поппером) існує висока мобільність, здатність до різних інновацій, демократизм, гуманізм, а головне – активне управління в державі саме за участю громадян. Зрозуміло, що протилежні якості та особливості знаходимо у так званих закритих суспільствах, які є авторитарними, тоталітарними, крайність – суспільства з фашистськими та іншими антилюдськими політичними режимами;

б) суспільства модернізовані.

До таких суспільств відносять ті, де дуже помітні спеціалізація, диференціація на науковій основі праці, є високопрофесійна бюрократія, діють різні політичні інститути сучасного типу, існують нові, більш прогресивні цінності, високий рівень соціальної активності громадян.

в) суспільства класові, безкласові та масові.

Класове суспільство найбільш чітко характеризував К. Маркс, виділяючи класи на основі їхнього ставлення до власності. У той самий час, суспільства, де панує громадська власність коштом виробництва, прийнято вважати безкласовими. Фактично, останні, безкласові є утопічними суспільствами, в ідеалі їх сьогодні відшукати неможливо.

Те саме можна сказати і про так звані масові суспільства, які характеризуються певною стандартизацією формування масового споживання, належним зростанням та участю в житті середнього класу, помітною роллю засобів масової комунікації та масової культури. Сюди також відносять такі особливості як конформізм, зниження ролі у житті так званих первинних груп, автоматизація тощо;

г) суспільство постіндустріальне.

Часто під станом такого суспільства розуміють трансформаційне суспільство, хоча спочатку йдеться про роль нових технологій та технологічних процесів, завдяки яким забезпечується високе та ефективне економічне зростання. Для таких суспільств характерною особливістю є розвиток соціальної сфери, збільшення випуску товарів, різноманітність наданих соціальних послуг. В управлінні (економіка) тут домінують професійні технократи, а державному управлінні – високопрофесійні державні службовці;

д) суспільство глобальне.

Порівняно нове поняття, основу якого складені міжфункціональні відносини для людей, класів, інших суб'єктів громадських відносин. Сьогодні під таким суспільством все більше розуміють світове суспільство як певну «суму» національних суспільств. Поки що це суспільство пояснюється досить гіпотетично, як суспільство майбутнього.

е) суспільство посткомуністичне (Соціальна філософія, 1997).

Такими стали суспільства (країни), де спостерігалася і спостерігається криза марксизму, соціалістичної ідеології, де практично змінилися і політичні режими (авторитарні, з'явилися замість однопартійних, багатопартійні системи, соціалістичну модель економіки змінила ринкова модель, відбулася реприватизація власності держави). Так, до таких суспільств відносять ті, що з'явилися після розпаду СРСР, так званої соціалістичної співдружності країн, у тому числі Українське, Азербайджанське та інші суспільства, які ще мало вивчені та проаналізовані, у тому числі й у плані моделей (систем) державного управління.

3. Проблеми сучасних суспільств.

Серед усіх проблем сучасних суспільств центральною була та залишається проблема соціального розвитку. Хоча і є суспільства стагнуючі, які певним чином зупинилися у своєму розвитку, більшість суспільств все ж прогресують, розвиваються.

Якщо мати на увазі, що розвиток загалом здійснюється насамперед за рахунок відповідних природних, економічних, соціальних, політичних ресурсів та процесів, то треба враховувати (стосовно конкретного суспільства, країни) наявність та особливості таких основних факторів:

- географічне середовище. Це геополітичні, природні фактори, які радикальним чином зумовлюють та впливають на формування, розвиток, прогрес суспільств. Природне середовище зумовлює особливості розселення людей, умови життя, характер господарської діяльності та багато іншого;

- характер населення. Часто цю особливість називають демографічним чинником. Зрозуміло, що життя суспільства радикально залежить від густоти населення, його вікових, статевих та інших параметрів, серед яких виділяють навіть співвідношення народжуваності та смертності;

- особливості продуктивної діяльності. Матеріальне виробництво, створюючи умови задоволення перш за все первинних, вітальних потреб

людей, було і залишається найважливішою основою життя, діяльності людини, суспільства в цілому. Звісно, тут виникає чимало проблем, які важко пояснити, передусім пов'язані з взаємовідносинами матеріального і духовного, зокрема, матеріальної та духовної культур, а, зрештою – поділу економіки та соціальної організації життя;

- ресурсна основа розвитку соціуму. Мається на увазі як природна база ресурсів, так й усе, що створено спільною працею, діяльністю людей. А тут, природно, постає проблема справедливого використання та розподілу спільно створеного соціального продукту;

- наука, техніка, культура, освіта, ідеологія... таких важливих компонентів розвитку соціуму існує чимало і всі вони повинні аналізуватися як окремо, так і в єдності забезпечення соціального розвитку (Сурмін, 2012).

Якщо цілісно вести мову про соціальний розвиток, слід зазначити наявність трьох основних концептуальних теорій – функціоналізму, конфліктуалізму та історичного акціоналізму.

Функціоналізм бере за основу становище, за якого соціальна система суспільства рухлива, схильна до змін, однак, є цілісною, єдиною. Функціоналізм за основу соціального розвитку бере конфлікт, а найважливіше значення відводить вирішенню владного конфлікту – суперечці та протистоянню між вертикальною та горизонтальною стратифікацією суспільства. На цій основі будуються всі теорії, що належать до конфліктуалізму.

Історичний акціоналізм наголошує на тому, що суспільний розвиток потрібно аналізувати головним чином у тимчасовому конструкті. Суб'єктом соціального розвитку, за такого підходу, є суспільство – класи, соціальні групи, групи інтересів тощо. Особливу роль такому розвитку відводять різним соціальним рухам, які є носіями і відбивачами інтересів різних класів, груп тощо.

Що, у разі, найважливіше? Те, що соціальний розвиток постійно змінює, «удосконалює» суспільство за рахунок його структурної та якісної зміни. Суспільство є рухливим і динамічним соціальним конструктом.

Соціальна динаміка суспільства, його просування до дедалі досконалішим формам забезпечується за допомогою діяльності індивідуальних (люди) і колективних суб'єктів (класи, руху, організації тощо.). Важливо при цьому наголосити, що саме суб'єкти соціального розвитку забезпечують реалізацію функцій, без яких жодне суспільство не може існувати, а саме:

- репродуктивна функція. Оскільки будь-яке суспільство зацікавлене у своєму просуванні у часі та просторі, така функція є первинно важливою та суттєвою;

- комунікативна функція. Ця функція стосується громадського спілкування, без чого життя суспільства просто неможливе;

- регулятивна функція. Для взаємодії всіх соціальних суб'єктів така функція є обов'язковою;

- адаптивна функція. Без пристосування до певних правил та умов життя, спілкування жоден суб'єкт соціального розвитку існувати не в змозі;

- диференційна функція. За рахунок такої функції зміцнюються та підтримуються існуючі у суспільстві відмінності;

- інтеграційна функція. При всій відмінності суб'єктів соціального розвитку, різних інститутів завжди була і є потреба їхньої спільної діяльності та функціонування;

- соціалізаційна функція. Для поступального розвитку суспільства вкрай потрібна наявність та засвоєння всіма учасниками такого розвитку існуючих норм, цінностей, їх обліку у власному існуванні;

- продуктивна функція. Без напрацювання нової системи цінностей, нових відносин, нового бачення шляхів соціального розвитку такий розвиток просто не може здійснюватися. Насамперед йдеться про активну життєву позицію, діяльність кожної людини в суспільстві;

- гедоністична функція. Кожна людина має бути певною мірою задоволена своїм життям і діяльністю, своїм буттям.

Такими є основні функції, що реалізуються суб'єктами соціального розвитку.

Наступний блок проблем, пов'язаних з феноменом суспільство – це проблеми соціального управління, розгляд яких слід розглядати й у контексті управління.

Зазначимо, перш за все, що «наука соціального управління не є прикладною складовою якоїсь науки: юридичної, політичної, економічної, соціологічної тощо. Вона базується на загальнометодологічних засадах фундаментальних наук, але має свій власний предмет і свою проблематику дослідження, украй актуальним напрямом наукового знання, від успіхів якого багато в чому залежать, як і темпи розвитку суспільства, якість життя його громадян, їхня особиста безпека». Цей висновок групи учених вважаємо основним і найважливішим під час розгляду феномену «соціальне управління» (Решота, 2020).

Інше і, щонайменше суттєве призначення (соціальна роль) соціального управління полягає в тому, що воно стосується цілісного освоєння навколишнього світу в результаті комплексного впливу на практично всі сторони життя людини.

При всьому значенні управління вище зазначеними сферами в системі державного управління, виділимо, проте управління в соціальній сфері, там, де найбільше проявляється суто людський фактор і найбільшу роль відіграють специфічні соціальні об'єкти. Тут треба враховувати, що соціальні об'єкти характеризуються такими особливостями, що не належать іншим об'єктам: а) такі об'єкти дуже складні, поліструктурні, поліфункціональні; б) на відміну від об'єктів у природі, такі об'єкти не завжди чітко виявляють свої особливості, закономірності функціонування; в) соціальні процеси, пов'язані з соціальними об'єктами динамічні, безперервні, багатфакторіальні (Ф. Енгельс зауважував, що доводиться мати справу з причинами, що рухаються); г) у чистому вигляді виділити соціальні об'єкти практично неможливо, оскільки вони тісно пов'язані з іншими об'єктами; д) у соціальному об'єкті є розмежування сутності окремих явищ та його форм.

Зрозуміло, що в суто практичному плані соціального управління, як державного управління вичленувати ці особливості вкрай важко, а то й неможливо, але те, що вони є та впливають на стан державного управління загалом – це факт.

Загалом у соціальному управлінні, як і будь-якому іншому управлінні, можна виділяти пізнавальну (теоретичний аспект) та практичну сторони, які ми лише згадуємо та залишаємо за межами дослідження.

Слід звернути увагу, що у соціології взагалі з часів появи робіт Р. Спенсера, Е. Дюркгейма, Т. Веблена та інших соціологів, політологів сформувалася теорія, за якою суспільство повністю зводять до системи певних соціальних інститутів. Такий напрямок у науці отримало найменування інституціоналізму. Крізь його призму, соціальні інститути мають низку таких особливостей:

- стійкість (стабільність) існування. Тобто, вони важко піддаються модернізації, змінам;

- раціональність та оптимальність. Соціальні інститути вимагають для свого функціонування мінімально-раціональну кількість коштів, умов тощо;

- чіткий розподіл функцій, прав, обов'язків між усіма суб'єктами управлінської взаємодії;

- помітний розподіл діяльності та її практичне здійснення. Державне управління стає дедалі чіткішою професійною діяльністю;

- наявність певних форм регламентації та контролю;

- наявність спеціальних установ, пов'язаних із такою управлінською діяльністю;

- наявність певної системи цінностей, виконуваних людьми ролей і навіть символів.

І все ж таки необхідність соціального управління (державного управління як специфічного соціального управління) обумовлена головним чином тим, щоб, з одного боку вирішувати проблему поділу праці, а, з іншого, здійснювати необхідну його кооперацію.

4. Інструментарій сучасного соціального управління для вдосконалення управлінських процесів у публічному секторі.

На завершення розгляду основних особливостей соціального управління, виділимо та коротко охарактеризуємо його закони та принципи, без урахування яких сформулювати дієву та ефективну систему державного управління практично неможливо.

Насамперед йдеться про закони соціального управління як загальні та необхідні взаємозв'язки в такому управлінні. Вони такі:

- Закон необхідної різноманітності. Чим складніший об'єкт управління, тим складнішим є і орган, який ним керує. Крім того, згідно з цим законом, на об'єкт управління має здійснюватись різноманітність управлінських впливів. Для того, щоб такий закон спрацював, необхідно мати якомога ширшу та різноманітнішу інформацію про об'єкт управління.

- Закон спеціалізації управління. Він потрібний тому, що дуже складними є об'єкти управління. Тут потрібно як вищий професійний рівень управлінців (органів управління), так і предметна спеціалізація, наприклад, у системі держслужби.

- Закон інтеграції управління. При всій спеціалізації управлінських процесів, існує потреба приведення до спільного знаменника всіх впливів на об'єкт управління. Цього вимагають загальні цілі й завдання, що стоять перед суб'єктом управління, а системою державного управління – перед державою.

- Закон економії часу. Будь-яка соціальна задача, що вирішується, повинна вирішуватися в оптимальні терміни (але продуктивно, раціонально, переслідуючи досягнення планового кінцевого результату).

- Закон пріоритетності соціальних цілей. За всієї різноманітності завдань, цілей, дер-

жава, як суб'єкт управління, не в змозі забезпечити (насамперед ресурсно) однаково успішне вирішення таких завдань і тому в державній політиці, державному управлінні повинні завжди виділятися пріоритети. Інша річ, що це не повинно і не може бути волюнтаризмом лише з боку держави. Вибір пріоритетів у демократичних суспільствах завжди здійснюється з урахуванням волі та інтересів народу (громадян), а шляхом їх визначення є референдуми, опитування громадської думки тощо. Звичайно, в основі будь-якої демократичної, гуманної політики завжди були і залишаються інтереси та потреби громадян, пов'язані з умовами їхнього життя (Туленков, 2006).

- Закон зростаючої суб'єктивності, інтелектуальності в управлінні. Результат управлінського соціального впливу завжди пов'язані з людським чинником. Як зазначає Р. Щокін, – природа управлінських відносин двоїста – об'єктивно-суб'єктивна (Щокін, 2006).

Що стосується принципів соціального управління, то враховуючи їх загалом достатню вивченість, лише перерахуємо:

- єдиноначальність прийняття рішень за їх одночасно (можливого) колегіальному обговоренні;

- єдність використання всіх методів управління задля забезпечення необхідної цілісності соціальної системи;

- тісне поєднання галузевого та територіального управління (державного управління, додамо – та загальнонаціонального);

- пріоритетність у досягненні зазначених та обраних стратегічних цілей;

- науковість соціального управління. Тут особливе місце посідають інноваційний підхід в управлінні та вибір новітніх наукових технологій;

- прогнозування соціального управління. Будь-яке рішення може бути максимально прийнятним у тому випадку, якщо йому передувало відповідний прогноз;

- мотивації (стимулювання) праці. Це обов'язковий принцип, оскільки стимулювання у будь-якій діяльності має важливе значення;

- відповідальність за результати соціального управління. Така відповідальність завжди встановлюється і суб'єкт управління про неї повинен завжди бути обізнаним;

- раціональність у підборі, підготовці, розстановці та використанні кадрів. Особливо це стосується тих осіб, які займаються кадровою роботою;

– економічність та ефективність управління. В управлінні завжди є потреба в економії ресурсів;

– ієрархічність управління. Часто управління передбачає багатоступеневий підхід, а не разову функцію, тому уміння поділити управлінську діяльність (маючи чітко осмислену мету) певні етапи і є однією з характерних показників професіоналізму управління;

– наявність зворотного зв'язку. Якщо суб'єкт управління не знає, немає жодних показників у прийнятих рішеннях, сподіватися, що його наступні дії будуть результативними, практично важко;

– тісне поєднання єдиноначальності з колегіальністю в управлінні. Найбільш успішними в управлінській діяльності завжди виявляються ті, хто вміє скористатися думкою інших, колективу. У державному управлінні – це думка громадянського суспільства;

– програмно-цільове управління. Воно потребує відповідного наукового забезпечення;

– делегування повноважень. У державному управлінні це насамперед поділ повноважень центру – на місця, місцеве самоврядування. Тут діє добре відомий принцип субсидіарності, коли на місця передається все, що може найкраще вирішитися саме на місцевому рівні, а центр забирає собі тільки те, що на місцевому рівні не може бути реалізованим, залишаючи за собою, однак, контрольні функції та повноваження;

– гуманізм (моральність) в управлінні. Цей принцип часто лише проголошується владними структурами, що суттєво шкодить державному управлінню;

– гласність у прийнятті рішень. Вона цілком залежить від того, наскільки державна політика та діяльність є відкритою, публічною.

Варто зазначити, що в Україні відчувається потреба в оволодінні методами зв'язків із громадськістю, діяльності, спрямованої на забезпечення інформаційного висвітлення управлінських рішень у системі державного управління. Сьогодні, щоб відбулися значні зміни у зв'язках органів влади з громадськістю, потрібен перехід до розуміння комунікації як інструмента стратегічного управління (Мазур, 2013).

Вважаємо, що на увагу заслуговують виділені автором основні елементи електронного управління, а саме: інформування громадян; взаємодія з громадянами; обслуговування громадян. У свою чергу В. Недбай визначені елементи електронного управління трактує як рівні електронного управління:

– електронне інформування громадян державними органами – влада стає більш відкритою для громадян. В електронному просторі з'являються видавані нею документи, висвітлюються прийняті рішення;

– електронна взаємодія громадян і державних органів – містить у собі механізми спілкування громадян і представників влади у віртуальному просторі в реальному масштабі часу: обговорення прийнятих рішень, з'ясування тих чи інших питань. Так, сьогодні на сайтах державних органів України уже діють електронні приймальні. Звернувшись у таку приймальню з електронним листом, громадянин має можливість одержати відповіді на свої питання;

– електронне обслуговування громадян державними органами може здійснюватися спеціальними уповноваженими на це державним органом, установами, у тому числі на комерційній основі. Як приклад, можна навести одержання громадянами тих чи інших документів, що стосуються діяльності державного органу, по електронних запитах, подача електронних податкових декларацій, електронна реєстрація тих чи інших правових актів (договорів, доручень, прав володіння власністю (Недбай, 2004)

Якщо говорити про конкретні методи управління, то вони також є досить вивченими та поясненими. Йдеться про конкретні прийоми, способи впливу, в державному управлінні, державній владі (а отже, і держави) на суспільство. Такі методи ділять на: соціальні та соціально-психологічні; економічні; організаційно-адміністративні; методи самоврядування. Якщо вести мову про суто соціальні методи, то мають на увазі методи соціального нормування, соціального регулювання, морального стимулювання насамперед.

Висновки. Завершуючи цей аспект аналізу проблематики вкажемо ще одну особливість: досить часто поняття «соціальне управління» асоціюють з поняттям «управління соціальним розвитком». Це, проте, далеко ще не однакові феномени. Соціальне управління – це специфічний різновид управління взагалі, тим паче, значною мірою зорієнтованого на соціальну сферу. Що стосується «управління соціальним розвитком», то воно, зрештою, орієнтоване на розвиток цілісно соціальної сфери. Таким чином, обидва ці управління мають нехай і схожу, але різну предметну область.

Зробимо акцент на тому, що в галузі державного управління соціальне управління слід розглядати як спосіб забезпечення соціального захисту громадян, створення найкомфортніших умов функціонування всього суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: —

1. Куйбіда В.С., Толкованов В.В. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах. Київ: ТОВ «Поліграфічний Центр Кривий Ріг», 2010. 258 с. URL: http://www.slgcoe.org.ua/wpcontent/uploads/2010/Tolkovanov_Dobre_final.pdf
2. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс. Підручник. 3-тє вид. Київ: Каравела, 2016. 408 с.
3. Мазур В.Г., Семчук І.В. Електронне управління в органах місцевої влади: стан та шляхи удосконалення. *Зб. наук. праць «Теорія та практика державного управління»*. 2013. № 2. С. 106–112.
4. Недбай В.В. Електронний уряд: теорія і практика. *Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї*. 2004. Вип. 5. С. 270–275.
5. Решота О. А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/39.pdf
6. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний словник / загальна редакція і укладання В.П. Андрушенка, М.І. Горлач. Київ. Харків: ВМП «Рубікон». 1997. 400 с.
7. Сурмін Ю.П. Соціологія управління. К.: «Освіта України». 2012. 687 с.
8. Туленков М. В. Концептуальні засади організації сучасного менеджменту: монографія. Київ; Ніжин: ТОВ Вид-во «Аспект-Поліграф», 2006. 312 с.
9. Щокін Г.В. Основи політичної науки. К.: МАУП. 2006. 184 с.
10. Якобчук В. П., Тищенко С. В., Пугачова Н. С. Інноваційні підходи до публічного управління в контексті інтелектуалізації суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 6. С. 83–87.
1. Kuibida, V.S. & Tolkovanov, V.V. (2010), *Dosvid vprovadzhennia standartiv dobroho vriaduvannia na mistsevomu rivni v Ukraini ta inshykh yevropeiskykh krainakh* [Experience in implementing good governance standards at the local level in Ukraine and other European countries], Kyiv: TOV «Polihrafichnyi Tsentr Kramar». Retrieved from [http:// www.slgcoe.org.ua/wpcontent/uploads/2010/Tolkovanov_Dobre_final.pdf](http://www.slgcoe.org.ua/wpcontent/uploads/2010/Tolkovanov_Dobre_final.pdf) [in Ukrainian].
2. Lukashevych M.P. & Tulenkov M.V. (2016), *Sotsiologhiia. Zahalnyi kurs. Pidruchnyk* [Sociology. General course. Textbook], 3-tie vyd. Kyiv: Karavela, [in Ukrainian].
3. Mazur V.H. & Semchuk I.V. (2013), *Elektronne upravlinnia v orhanakh mistsevoi vlady: stan ta shliakhy udoskonalennia* [Electronic management in local authorities: status and ways of improvement], *Zb. nauk. prats «Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia» - Coll. of science works «Theory and practice of public administration»*, vol. 2, 106–112 [in Ukrainian].
4. Nedbai, V.V. (2004), *Elektronnyi uriad: teoriia i praktyka*. Suchasna ukrainska polityka [Electronic government: theory and practice], *Polityka i politolohy pro nei – Modern Ukrainian politics. Politics and political scientists about it*, Vyp. 5, 270–275 [in Ukrainian].
5. Reshota, O. A. (2020), *Osoblyvosti rozvytku publichnogo upravlinnia v Ukraini: suchasni tendentsii ta problemy* [Peculiarities of the development of public administration in Ukraine: modern trends and problems], *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, vol. 3. Retrieved from http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/39.pdf [in Ukrainian].
6. *Sotsialna filosofii: Korotkyi Entsiklopedychnyi slovnyk* [Social Philosophy: Short Encyclopedic Dictionary] / *zahalna redaktsiia i ukladannia* V.P. Andrushenko, M.I. Horlach, Kyiv – Kharkiv: VMP «Rubikon», 1997 [in Ukrainian].
7. Surmin, Yu.P. (2012), *Sotsiologhiia upravlinnia* [Sociology of management], K.: «Osvita Ukrainy». [in Ukrainian].
8. Tulenkov, M. V. (2006), *Kontseptualni zasady orhanizatsii suchasnoho menedzhmentu* [Conceptual foundations of modern management organization]: monohrafiia. Kyiv; Nizhyn: TOV Vyd-vo «Aspekt-Polihras» [in Ukrainian].
9. Shchokin, H.V. (2006), *Osnovy politychnoi nauky* [Fundamentals of political science], K.: MAUP [in Ukrainian].
10. Yakobchuk, V. P. & Tyshchenko, S. V. & Puhachova, N. S. (2018), *Innovatsiini pidkhody do publichnogo upravlinnia v konteksti intelektualizatsii suspilstva* [Innovative approaches to public administration in the context of intellectualization of society], *Investitsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 6, 83–87 [in Ukrainian].

REFERENCES: —